

Streszczenie

Rozprawę doktorską pt. *Ocaleć. Narracja, Z/zaślada, kobieta. Proza Magdaleny Tulli* otwiera rozdział wstępny, poświęcony dotychczasowej recepcji twórczości pisarki. Dokonano w nim przeglądu recenzji, omówień, interpretacji i artykułów naukowych, poświęconych *Snom i kamieniom* (1995), *W czerwieni* (1998), *Trybom* (2003), *Skazie* (2006), *Włoskim szpilkom* (2011) i *Szumowi* (2014). Przegląd ten miał na celu nie tylko zreferowanie obecnego stanu badań nad tą prozą, ale także wprowadzenie perspektywy badawczej autorki rozprawy. Autorka niniejszej rozprawy proponuje spojrzeć na twórczość Magdaleny Tulli jako na całościowy projekt literacki, w którym odcisnęło piętno autorskiego „ja” i doświadczenie osobiste pisarki. Kolejne rozdziały rozprawy poświęcone zostały najistotniejszym problemom tej prozy.

Rozdział drugi koncentruje się wokół zagadnień związanych z autobiografią i osobistym wymiarem pisania. W pierwszym podrozdziale omówiono teorie autobiografii, także w kontekście feministycznej krytyki literackiej, tworząc teoretyczną ramę dla interpretacji pisarstwa Magdaleny Tulli. Inspirując się koncepcją arachnologii, zaproponowaną przez Nancy K. Miller, autorka niniejszej rozprawy szuka w powieściach tych miejsc, w których odcisnęło się piętno autorskiego „ja”. W stworzeniu mapy tego, co sama pisarka nazywa „swoimi sprawami” pomogła uważna lektura wywiadów z Magdaleną Tulli, zreferowana w drugim podrozdziale. Trzeci podrozdział poświęcony został interpretacji powieści Tulli, koncentrującej się na elementach osobistych, nierzadko ukrytych w warstwach tekstu, na dalszych planach fabuły, w drobnych szczegółach, konstruujących całość kolejnych powieści.

Trzeci rozdział poświęcony został motywowi, który organizuje twórczość Magdaleny Tulli. Autorka rozprawy proponuje termin *Z/zaślada*, odnoszący się zarazem do Holocaustu, jak i wychodzący poza ten kontekst. Ramę dla prowadzonych rozważań stanowi *Zamiast procesu. Raport o mowie nienawiści* (2003), który Magdalena Tulli przygotowała wraz z Sergiuszem Kowalskim. Powieści analizowane i interpretowane są w porządku chronologicznym, ukazującym rozwój omawianej problematyki oraz jej funkcjonowanie w prozie Magdaleny Tulli.

Czwarty rozdział rozprawy dotyczy relacji matka-córka. Punktem wyjścia dla prowadzonych rozważań są propozycje teoretyczne feministycznie zorientowanych filozofek i

badaczek. Rozdział ten koncentruje się na *Włoskich szpilkach* i *Szumie*, które w dużej mierze poświęcone są relacji bohaterki/narratorki z matką. Z powieści wyłania się obraz chłodnej, zdystansowanej, emocjonalnie okaleczonej i niezdolnej do relacji z córką matki. Relacja ta umieszczona została także w szerszym kontekście dziedzicznej traumy i społecznej hierarchii oraz transferu upokorzeń. Prowadzone w tym rozdziale rozważania zmiernają do postawienia problemu przerwania powtarzającego się dziedzictwa upokorzeń i wyjścia z pozycji ofiary.

Zakończenie poświęcone zostało ocaleniu i koncentruje się na interpretacji jednej z końcowych scen *Szumu*, rozprawy w Sądzie Najniższym, która stanowi podsumowanie zarówno twórczości Magdaleny Tulli, jak i niniejszej rozprawy, dotyczy bowiem problematyki ocalenia i opuszczenia pozycji ofiary.

Summary

Presented dissertation: *Ocaleć. Narracja, Z/zagłada, kobieta. Proza Magdaleny Tulli (To Survive. Narration, Holocaust/Annihilation, Woman. The Prose of Magdalena Tulli)* starts with an introductory chapter dedicated to an overview of articles, commentaries and critiques concerning novels by Magdalena Tulli, such as: *Sny i kamienie* (1995), *W czerwieni* (1998), *Tryby* (2003), *Skaza* (2006), *Włoskie szpilki* (2011) and *Szum* (2014). The purpose of overview is not only to refer the state of research, but also to introduce the perspective of the dissertation's author. In this paper Tulli's work is considered as an overall literary project with a distinct writer's mark, a personal signature and visible trace of her own experience. Following chapters are dedicated to the most important aspects of Tulli's prose.

Second chapter focuses on the problems of an autobiography and a personal aspect of writing. Literary theories of an autobiography are referred, also in context of feminist literary criticism, presenting a theoretical frame for Tulli's novels interpretation. Inspired by the Nancy K. Miller's arachnology, the dissertation's author searches for these spots, where the writer's signature can be found. Interviews with the writer helped in creating a "map" of "her own issues", as Tulli refers to personal matters. The chapter contains interpretations focused on personal aspects of writing and trails of a textual self, often hidden in layers of a text, in its deeper levels and between details that construct novels.

Third chapter concerns the motif which organises whole work of Magdalena Tulli. The dissertation's author suggests the term "Z/zagłada", which is an untranslatable reference both to the Holocaust and to an annihilation in the general sense. A report on hate speech

(Zamiast procesu. Raport o mowie nienawiści) by Magdalena Tulli and Sergiusz Kowalski provides frames for an interpretation. Novels are analysed and interpreted in chronological order, showing the evolution of this motif and its functioning throughout Tulli's work.

Fourth chapter focuses on a mother-daughter relationship. Theoretical concepts presented by feminist-oriented philosophers and scholars serve as a base for further deliberation. The chapter concentrates on *Włoskie szpilki* and *Szum*, the latest Tulli's novels, which main topic is a relationship between the narrator/main character and her mother. The mother, as presented in these novels, is cold, distant, emotionally mutilated and incapable of creating the relationship with the daughter. The relationship is also presented in a wider context of posttrauma, a social hierarchy and a legacy of humiliation. Interpretations that form this chapter lead to the problem of position/state of being victim and overcoming repetitive cycle of a humiliation.

The conclusion of the dissertation focuses on the problem of psychological and ethical survival and presents interpretation of one of the closing scenes in *Szum: The Lowest Court trial*. This scene is not only summation of Tulli's work, but also of the dissertation, as it concerns problems of surviving and leaving the position of a victim.

